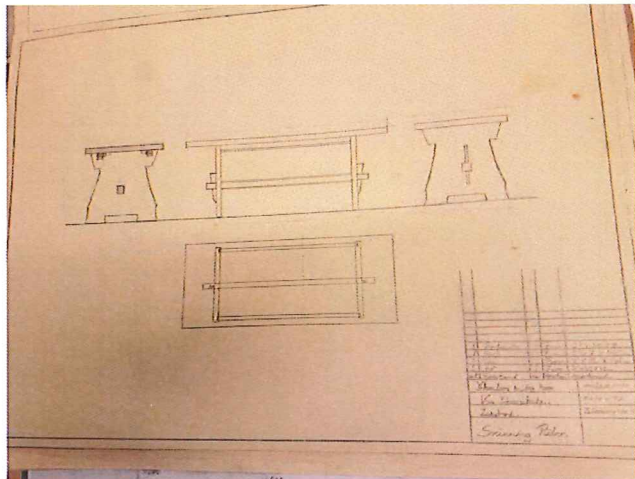
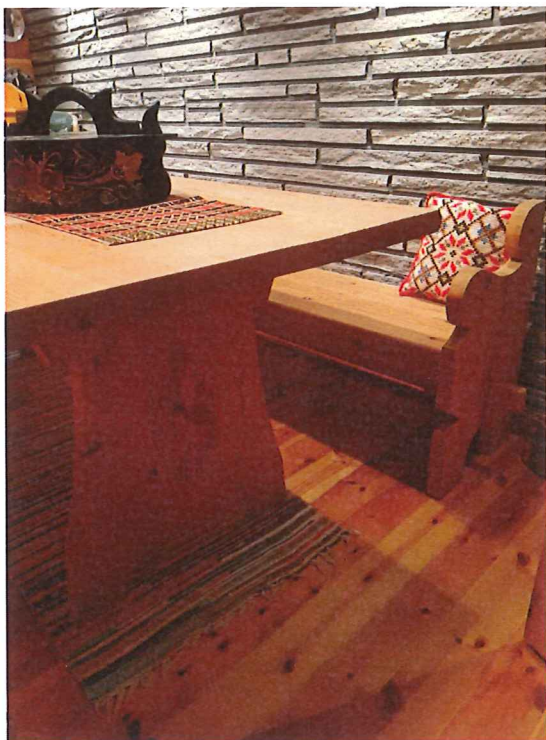


UTF Arbeid på bevaringsverdige bygg, tiltaksklasse 2.

Byggmeister Sveinung Riber, faglig leiar



I åra 1972 og 1973 gjekk eg møbelsnikkar/snikkarlinja og 1973-1975 tømrrarlinja ved Voss Yrkesskule. Læraren eg hadde var den kjente laftaren, treskjeraren og rosemålar Styrkår Hirth frå Myrkdalen på Vossestrand. Hjå han fekk ein læra å tegna og laga lafteknutar av forskjellige slag, samt mange variantar av samanføyingar. Ein lærde å laga møblar som langbenk, langbord, kråskap, framskap, skjenkar og sofaer. Lærde å falska, og lærde å laga stål med profiler for falsing.



Langbord og benk laga på Yrkesskulen 72/73.

Lærde å dreia skåler, smykkeskrin, krus og lysestakar. Treskjerjing: både figurar og skjylping av fat eller trau. Også rosemåling fekk ein læra, då dette sto Styrkårs hjarta nær.

Styrkår sto med oss som hadde interessa for å læra alt av teknikkar i møbelsnikkarfaget/snikkar og tømrarfaget frå 07.30 om morgonen til kl. 22.00 om kvelden. På denne måten lærde han oss å ta med oss kulturarven i snikring og bygging. Me fekk læra mykje om materialval, val av verktøy, kva verktøyet heite og korleis ein sette opp verktøyet. Eg fekk ein lærdom og eit yrke eg heile tida har vore stolt av. Og eg er stolt av å kunna seia at eg er ein fagperson opplært av Styrkår Hirth. Han lærte oss alt innan laft, grindbygg og kunsthandverk.

Seinare var eg så heldig å få gå saman med Møen & Saue sin usedvanlege flinke handverkar Sigurd Sandvik. Tømrar og snikkarmeister. Saman med han fekk eg ta del i storvøla på hovudhuset på Møn Gard. Eldste bebudde gardshus i Norge. Elles har eg vore med på mykje restaurering av Lærum huset på Voss. Og eg har våre heldig i mi opplæring å fått vore med å flytta fleire eldre hus på Vossevangen. (Voss Sentrum). Heile tida har me oppdrag inni mellom nybygg med restaureringar av eldre bygningar.

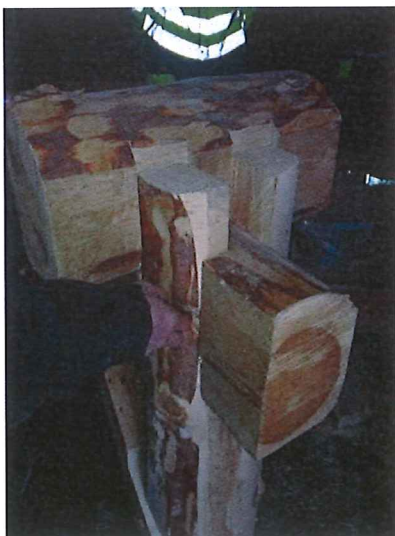
I Vangskyrkja hadde me ein stor innvendig restaureringsjobb etter vann skade. Står om dette i kyrkjeboka. Dette var i 1987. Me plukka og ned Kari huset i Eidfjord, merka og tok i vare kvar del for å kunne byggje det oppatt.

Me hadde og total restaurering av gamla bankbygget på Utne kai. Eit veldig omfattande arbeid både utvendig og innvendig.

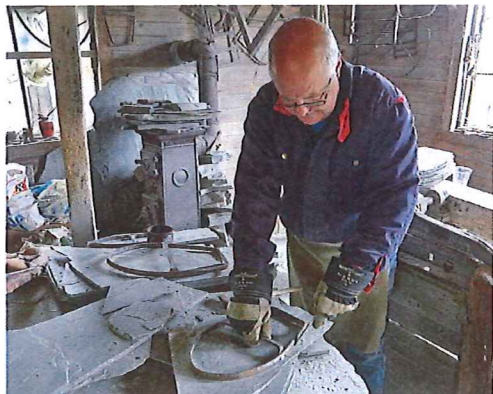
Elles bygde me oppatt ærverdige Bleie Gard hjå Gjertrud og Lars Bleie etter skreda frå Folgefonna som utsletta alle bygningane på garden. Et omfattande prosjekt med oppatt bygging av heile tunet frå nyo, men i gammal stil. Mykje skifertekking her.

Elles restaurerte me Ungdomshuset i Eidfjord, og hadde her også ansvar for malar og snikkararbeidet. Og i dag jobbar eg med ansvar for gamle bygningar og heile tun, som skal byggjast oppatt. Eg ivrar sterkt for da. Gammalt handverk er i mina auge sjølva fundamentet i alt handverk ein driv med. Og tradisjon, kultur og fagstoltheit har mykje å seia for meg.

I dag har eg gleder av å sitja i styringsgruppa for Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger på Voss, som representant frå Byggmesterforbundet. Her samarbeider eg med Erik Aakre, Trond Oaland, Kåre Herfindal og Nils Graue som adle er opptekne på same måte som meg av å ta bygningskulturen og arven i vare, og å føra den vidare. Og eg er stolt av me har ei bygd som har stor kulturhistorie.



Elles so er skifer i Vossabygda ein stor kultur. Uttak, skanting og legging av skifer er noko eg har fått inn i nevane og tankane frå eg var 13 år gammal. Eg er oppvaksen i skiferbrotet Mønsberget på Voss, der det var 10 benkar drevne, og er fortsatt skiferdrift i dag. So alt med skifer er noko eg har fått inn med morsmjølka. På Voss er dette ein stor og viktig ting for oss handtverkarar.



Det nye interessefeltet innen utnytting av trevirke og treets egenskaper er elementer i massivtre – utan limstoff. Her blir det forska på gamal kunnskap om treets gode egenskapar. Ein nyvinning tufta på tradisjon.



I underetasjen har vi utstillingsrom med massivtre konstruksjonar, og Showroom i lokale som har vært meierikjeller fram til ca 70-tallet.

Og i dag jobbar eg steinhardt for å ta yrkesstolheita tilbake til handverkarfaga. Da er viktig at me so har vore heldig og hatt gode læremeistrar er flinke til å bære denne lærdomen og bygningskulturen vidare.

Sveinung Ribber

NORSK HÅNDVERKSINSTITUTT

SENTER FOR IMMATERIELL KULTURARV

[Forsiden](#) [Prosjekter](#) [Databaser](#) [Små håndverksfag](#) [Stipendiater](#) [Immateriell kulturarv](#) [Løfte håndverket](#) [Om oss](#)

[Norsk håndverksinstitutt](#) / [Søk i våre databaser](#) / [Søk i håndverksregisteret](#)

Søk på våre sider

RIBER, SVEINUNG

BYGGMEISTERFIRMA MØEN & SAUE AS, VOSS

byggtunet.no

Kontaktinformasjon

Opelandshaugen 34
5709 VOSS
Født år: 1956
Mobil: 95198826

Hovedfag

Tømrerfaget

Har formell opplæring i faget
Tar oppdrag

Teknikk

Lafting, Grindbygging, Treskjæring, Tredreining, Rosemaling

Ansatt i / eier av

Byggmeisterfirma Møen & Saue AS
Hardangervegen 538
5709 VOSS
Tlf: 56510020
Mobil: 90552086
Epost: post@moen-saue.no
Internett: byggtunet.no

Andre fag

Trevare- og møbelsnekkerfaget

Produkter

- Restaurering av bygninger
- Nybygg, rehabilitering

Referanser

Sandvin, Sigurd (Lært av/etter person)
Hirth, Styrkår (Lært av/etter person)
Byggmeisterfirma Møen & Saue AS (Lært i bedrift)
Voss Yrkeskule (Lært på skole)
Stavanger Tekniske Fagskole (Lært på skole)

Referansearbeid

Hovedbygningen på Møen gård, 1982-84, Voss
Gamle barneskolen, 1987-89, Eidfjord
Ungdomshuset, 2013, Eidfjord
Hus og løe, 1997, Ullensvang
Voss kyrkje, 1986, Voss
Gamle Banken, 1994, Ullensvang

[Tilbake](#)

Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger (BVS) ble opprettet 2. desember 2014 som en avdeling ved Vestnorsk kulturakademi. Det er plassert på Tvildemoen på Voss. Senteret sitt virkeområde er knyttet til den vestnorske byggeskikken. BVS har tett samarbeid med Hordaland fylkeskommune v/fylkeskonservatoren, Byggmesterforbundet region Vest/Byggenæringens landsforening (BNL) og museene i området. Disse sitter også i styringsgruppa for BVS med sine representanter.

HOVEDKONSEPT

Bygningsvernssenter opererer ut fra følgende hovedkonsept: Bygningsvern handler om å sette fredede og verneverdige bygninger i sentrum. Slike bygninger er en viktig del av kulturarven. Forfaller eller rives de, mister kulturlandskapet sitt særpreg og den kulturelle identitet til lokalsamfunnet svekkes. Senterets oppgave består i å sørge for restaurering, istandsetting og vedlikehold av disse bygningene slik at de blir tilgjengelig for alle og kan fungere som identitetsmarkører. Deri ligger bygningsvernssenterets allmenne formål. Skal dette realiseres, trengs kompetanse. Kompetanse er mangelvare. Derfor er en av senterets hovedaktiviteter konsentrert om kompetanse og kulturbasert kompetanseheving. Målsettingen er operasjonalisert gjennom tre hovedaktiviteter, nemlig systematisk kompetanseheving, oppdragsrettet virksomhet og tiltaksarbeid.

KOMPETANSEHEVING

En heving av restaureringskompetansen og en koordinering av eksisterende kompetanse er påkrevd dersom BVS og ellers andre tømmerfirma på forsvarlig måte og i pakt med det antikvariske regelverk skal kunne ivareta sin hovedoppgave: istandsetting og bevaring av fredede og verneverdige bygg. Det er alt gjennomført et kompetanseopplegg for fagarbeidere i byggebransjen og arrangert en rekke kurs, blant annet i materialkunnskap, eldre verktøy, høvelmaking, skifer, muring av steinkvelvbru, lafting, grindbygging, stavbygging osv. BVS arrangerer også kompetansehevende kurs direkte inn mot restaurerings oppdrag, der faglærte håndverkere er med og utfører arbeid i prosjektene og deretter tilegner seg både ny kunnskap, men også oppgradering av sin eksisterende kunnskap. Representanter fra Byggmeisterfirma Møen og Saue har her deltatt på kursvirksomhet som har vært arrangert på bygningsvernssentert, men også vært involvert i prosjektering og utførelse i restaureringskursene direkte mot oppdrag. Det ble i 2016 gjennomført et utvekslingsprosjekt mellom BVS og Byggmeisterfirma Møen og Saue der en av deres håndverkere var på fast basis utplassert/utlånt til BVS for å ta del i de oppdrag som BVS hadde, samt delta på kurs som BVS arrangerte. Arbeidstakeren var i denne perioden med på å produsere tradisjonsbygg som laftekasser, grindbygg, Vossaløe osv for vider salg til kunder. Her ble alt arbeidet utført med tradisjonelt håndverktøy og etter tradisjonelle

metoder for at arbeidstakeren skulle tilegne seg denne nødvendige kunnskapen for å kunne stå bedre rustet fagmessig med tanke på de restaureringsoppdrag som Byggmeisterfirma Møen og Saue måtte komme bort i.

OPPDRAGSVIRKSOMHETEN

Fikseringen av oppdragsvirksomhet som hovedaktivitet kjennetegner BVS i forhold til andre bygningsvernssentre, likeså det nære samarbeid med byggenæringen. Mange av disse har restaureringskarakter og faller inn under den overordnede målsetting: istandsetting og bevaring av fredede og verneverdige bygg. Her trengs det kvalifisert kompetanse både i prosjekteringsfasen og i utføringen av arbeidet. Byggmeisterfirma Møen og Saue (ved Sveinung Riber) har her ved flere tilfeller vært med i prosjektering og utførelse av restaureringsoppdrag som BVS har vært involvert i. For BVS er det svært viktig at våre samarbeidspartnere har den nødvendige kompetansen som trengs innen restaurering og bevaring. Dette ble også diskutert på en felles konferanse i regi av Bygg og Bevar høsten 2016. Her ble det diskutert hvilke nødvendige krav som trengs for å få til en tiltaksklassifisering innen arbeid i restaurering og bevaring av kulturarven vår. På denne konferansen stilte undertegnede Erik Aakre (BVS) og Sveinung Riber (Møen og Saue) som representanter for Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger.

Tiltaksarbeid: Yrkesfagene i videregående skole

Et viktig satsingsområde for BVS er konsentrert om yrkesfagene i videregående skole og da spesielt om byggfagene. Det er kjent at mange elever faller fra, på tross av at interessen for fagene er tilstede. Frafallet skyldes blant annet den teorifunderte undervisningen som er lagt opp med fokus på «kunnskap om» og ikke «kunnskap i» (termene stammer fra Jon Godal). Sistnevnte forutsetter praksislæring rundt om i verksteder og bedrifter. I senere år er det gjennom utdanningssystemet satset på emne programfag. Det har BVS knyttet an til: våren 2015 og i årene etter har det i verkstedet hos BVS på Tvildemoen blitt gjennomført et vellykket opplegg for praktisk fagopplæring i tømmerfaget hvor også faglæreren har deltatt.

For å komme videre med dette er det etablert et samarbeid med Byggmeisterfirma Møen & Saue A/S, hvor Synnøve og Sveinung Riber har utviklet konseptet «Byggeplass skolen».

Tanken er at «skolen» skal kunne stille med mobile øvingsstasjoner. Basisen er arbeidsplattformer på hjul som er lett å transportere og som er innrettet med henblikk på praktisk utøvelse av fagarbeid, blant annet for tømmerfaget. Visjonen er i å plassere disse i egnet verksteds lokale og la den praktiske utøvelse av fagarbeidet skje i tilknytning til den oppdragsvirksomheten som finner sted der i regi av mellommannet Byggmeisterfirma Møen og Saue selv, Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger og andre som trenger denne form for

opplæring/kompetanseheving. Elevene får da også «oppdragskunnskap», anledning til selv å ta et tak og å oppleve spenning og glede knyttet til det å mestre og få til et arbeid.

Praktisk opplæring koblet med «oppdragskunnskap» vil være godt egnet til å forberede elevene på tiden som lærlinger, og kanskje gjøre dem mer attraktive for lærebedriftene. Dette er nå nøye diskutert med opplæringsavdelingen ved Hordaland Fylkeskommune (HFK).

Byggmeisterfima Møen og Saue og deres representanter har under hele perioden i vårt samarbeid vist en svært stor interesse for bygningsvern og har bistått med svært god hjelp og kunnskap innen bygningers tekniske oppbygging, utseende og egenskaper, og ellers i det arbeidet Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger driver med. Her tenkes det da spesielt på den viktigheten kulturminner har for vår kulturarv og identitet, og med tanke på at kulturminner ikke er en fornybar resurs og dermed må ivaretas på en forsvarlig måte når det kommer til restaurering og utførende arbeid på slike bygg. Som tidligere nevnt ser BVS på det som svært viktig at prosjekterende og utførende virksomheter innen bygningsvern, har den nødvendige kompetansen i orden. Det finnes dessverre nok av eksempler på virksomheter som utgir seg for å ha den rette kompetansen, men som i ettertid viser seg å ikke ha det. Eksempel her er «Tingvoll Kirke».

Bygningsvernssenteret Voss/Hardanger gir Byggmeisterfirma Møen og Saue (ved Sveinung Riber) våre beste anbefalinger.

Erik Aakre

Daglig leder



- Dette skuret som er bygd med grunde-
konstruksjon, er resultat av et av de første
kursene Bygningsvernserietet har arrangert,
forteller Sveinung Ribber og Erik Aakre.

Grundebygg og gammelt laft for bygningsvernserietet

VOSS: Etter snaut halvannet års drift, har Bygningsvernserietet
Voss/Hordanger satt spor etter seg med nytt grundebygg og
gammelt laftehytte.

AV PER BJØRN LOTHRENGTON
pub@byggvernet.no

- Målet med serietet er å heve hånd-
verkeres kompetanse på tradisjonelle
teknikker. Vi har mange gamle bygninger
som krever gode fagfolk når de skal settes
i stand, og for mange av byggene haster
det sier Byggmester Sveinung Ribber og
Erik Aakre. Ribber leder Byggmesterfirma

Moen & Saue, og er med i styringsgruppa
for bygningsvernserietet som ble startet
i desember 2014. Erik Aakre har ledet
serietet siden oktober i 2015.

Ribber deltar gjerne selv på kursene som
Bygningsvernserietet arrangerer for å lære.
Det har hittil handlet om materiallære,
gamle verkty, grundebygg og reparasjon av
gammelt laft.

Yngre skulle vært med

Hittil har deltakerne på kursene vært svært
erfarne tømmere og mestre, ofte seniorer.
Ribber og Aakre ser behovet for at yngre
håndverkere blir interessert i de gamle tek-
nikkene.

Det er nødvendig for å sikre at framtidige
restaureringer blir gjort på en faglig riktig
måte.

- Jeg mener bedre kunnskap i eldre
håndverk kan være med på å øke tømmere-
fagets verdi og dermed gi økt interesse for
faget. I dag har håndverket for lav status,
mener Ribber.



Botnahytta i Samnanger ble restaurert på et laftekur. 8-10 mann var med på det
omtattende arbeidet som ble ledet av Trond Oelam ved Hordaland Fylkeskommune.

Fangeleir og stasjon

I åra framover kommer Bygningsvernserietet
til å ha flere oppdrag med eldre bygninger.
Blant annet restaurering av Ygre stasjon, en
jernbanestasjon på Bergensbanen like nord

Flere støtter senteret

Bygningsvernserietet er en del av Vest-
norsk kulturakademiet og har i de tre første
åra støtte fra Hordaland fylkeskommune,
Byggmesterforbundet Voss/Hordanger og
Byggmesterforbundet region Vest.

Etter de tre oppstartsåra, er det menin-
gen at senteret skal finansiere seg selv. Det
vil skje gjennom kursarrangement, bygge-
og konsulentvirksomhet.

Firmaer med slik fagkunnskap, vil også
ha gode muligheter til krevendende oppdrag på
eldre og verneverdige bygninger i årene som
kommer, legger han til.

for Voss, og flere restaureringsoppdrag i
Espeland fangeleir i Arna. Leiren er et krigs-
minne fra andre verdenskrig. Senteret skal
også bygge opp igjen og restaurere Toske-
dals stova på sin opprinnelige plass. Den er
ei gammel årestove fra 1595, og har ligget
lagret siden 1960-tallet.

- Vi regner med at slike oppdrag dels
løses som del av kurs vi arrangerer og dels av
lokale firmaer etter anbud, sier Erik Aakre. ☺



AVTALE

Avtale i mellom

Byggvernssenteret Voss/Hardanger og Byggmeisterfirma Møen & Saue AS.

Byggvernssenteret Voss/Hardanger, omtalt som BVH
Byggmeisterfirma Møen & Saue AS, omtalt som M&S

Formålet med avtalen er at en i Vestlandsregionen skal ha håndverkere med spisskompetanse på rehabilitering, restaurering og opp igjen bygging/reparering av gamle bygg, samt verneverdige bygg. Disse håndverkerne skal kunne bygge opp igjen alt fra gråsteinsmurer til ferdige bygg. De skal også kunne registrere og dokumentere.

M&S skal ansette håndverkere med spesialkompetanse innen gammel håndverk, og tradisjonsbæring. Begge parter skal være enige om at en som blir ansatt, har nødvendig spisskompetanse. De ansatte skal ha spisskompetanse for håndtering av gamle byggemetoder og kulturbæring i bygghåndverksfag. Den ansatte får en arbeidsgiver å forholde seg til.

Som motytelse skal BVH bruke disse ansatte i prosjekt som BVH organiserer og får igangsatt.

I de periodene det kan være opphold i tradisjonsbærende/gammelt arbeid, skal disse håndverkerne være med i M&S sin ordinære drift på vanlige byggeplasser.

Denne avtalen har som formål å skape en vinn-vinn situasjon for BVH og M&S. Ved utlyste anbud fra det offentlige på restaurering/rehabilitering skal M&S delta i anbudskonkurransen på lik linje med andre firmaer som sokner til BVH.

BHV og M&S skal legge til rette for at spesialarbeiderne med spisskompetanse skal delta på de nødvendige kurs som gjør at spisskompetansen blir holdt vedlike eller oppgradert.

Avtalen skrives ut i to eksemplar, et til hver av partene: Voss 29. januar 2016.

Daglig leder Byggvernssenteret Voss/Hardanger
Erik Aakre



Daglig leder Byggm. Møen & Saue AS
Sveinung Riber

Byggmeisterfirma Møen & Saue AS
Hardangervegen 538, 5709 Voss
Tlf. 56 51 00 20
post@moen-saue.no

Eksamen

SPESIALKURS I RESTAURERING. PRAKTISKE OPPGÅVER. Vestnorsk

kulturakademi/BNL 13. mai 2014.

1 Set opp ein rundstokk for tilvirking med øks og bile. Vurdér stokken i høve til bruk i eit grindbygg. Vél verktøy, Vis og utfør tilvirkinga på ei flate med verktøyet.

Oppgåva kan utførast av ein eller to i lag. Om de er to, må ein vurdera stokken, og ha ansvar for å setja han opp, medan den andre vél verktøy og bestemmer framgangsmåte.

2 Bruk av eksisterande materiale, rydda (sletthogge) og saga. Vél ut emne til grind. 1 stav 1 bete og 1 stavlegje. Grunnge valet. Lag ein stavbetesamanføyning med sete for stavlegja. Legg vekt på gode proposjonar, grungje val av verktøy og proposjonar på samanføyinga.

2-manns-oppgåve. Definér oppgåvene og del dei mellom dykk.

3 Leit frå eksisterande material fram eit godt skikka emne til nagle. Grunnge valet. Spikk/øks nagle til grindbygg etter framlagt forbilde eller eigen variant. Grunnge form og vurdér eige resultat. Vi legg til grunn at alt tilgjengeleg materiale er tørt.

1-manns-oppgåve.

4. Du får utlevert 3 bord.

Lag sperremal til eit grindbygg, 3 alternativ skal vera med, også mål/figur for hogg i stavlegja. Beskriv arbeidsprosessen som ligg bak og val av takvinkel og utforming på samanføyningar. Kva vil de sjå etter for å finna gode sperreemne?

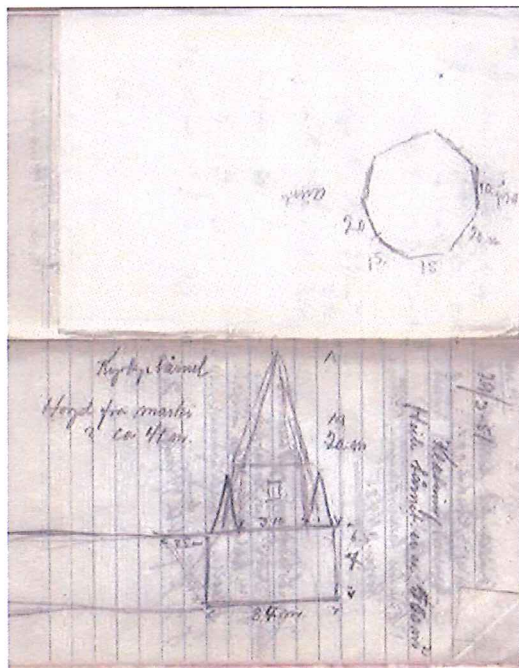
2 mann. Del oppgåver mellom dykk, der de kvar forklarar sin del av prosessen.

5 Hogg ein stokk klar for meddrag. Arbeidsprosessen skal forklarast og val av verktøy, Vurdér eige resultat.

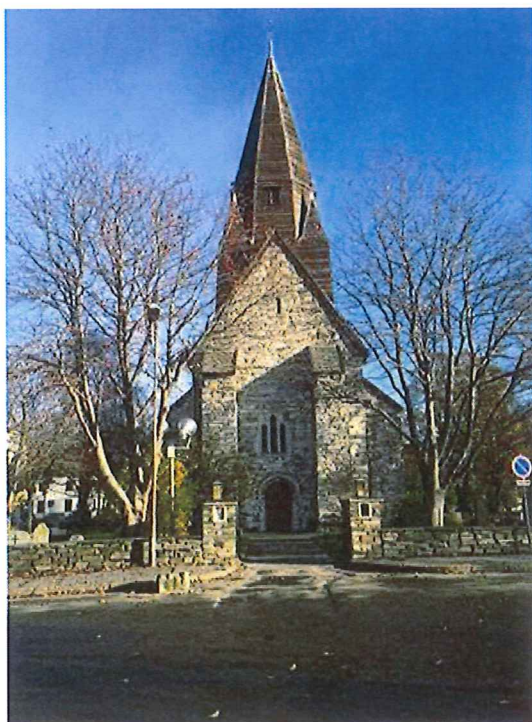
2 mann med kvar sine definerte oppgåver.

Voss kirke (Vangskyrkja)

er en langkirke i stein fra 1277 på Vossevangen i Voss kommune, Hordaland fylke. Kirken er viet til St. Mikael. Kirken, som trolig er bygget siste halvdel av 1200-tallet, har sannsynligvis vært hovedkirke og sognekirke for et stort område. En vet at sognets menn var byggherrer for kirken da dette er nedskrevet av Magnus Lagabøte i 1271 der han oppmuntrer dem til videre innsats med steinkirken.



1960-1965 5 år med stormvøla i Vangskyrkja



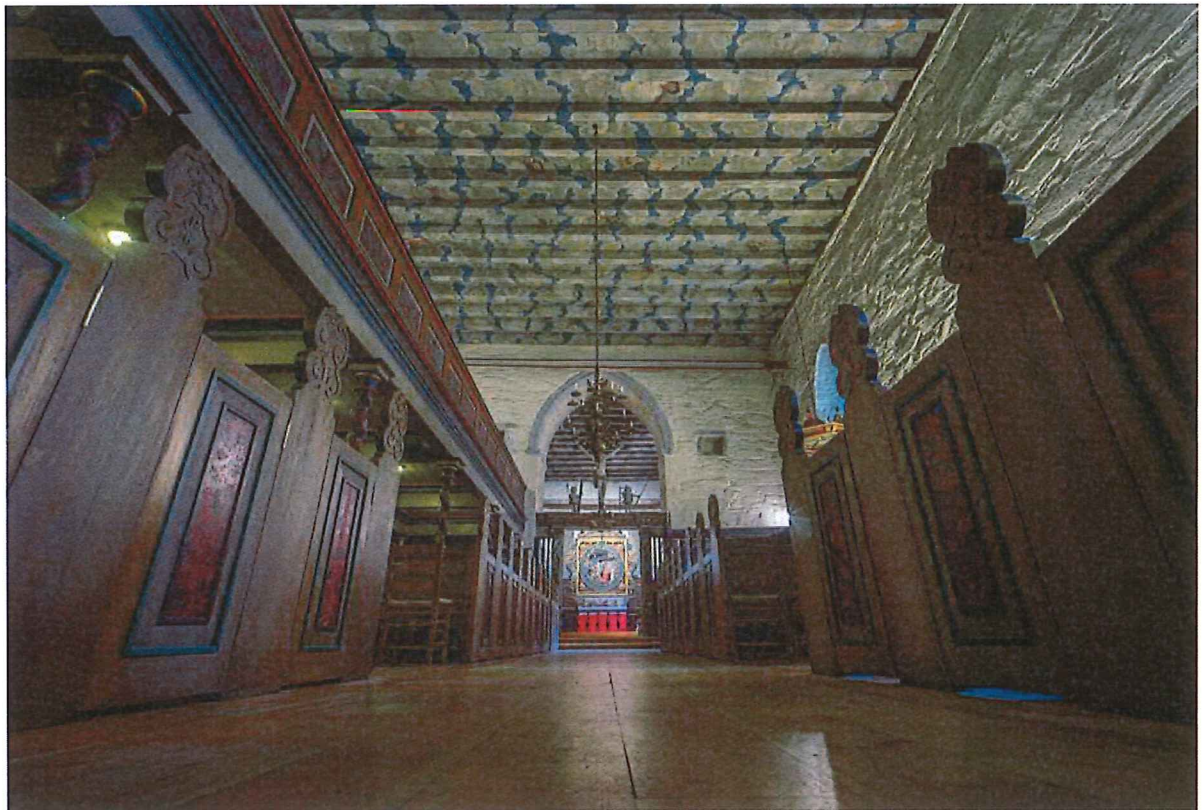
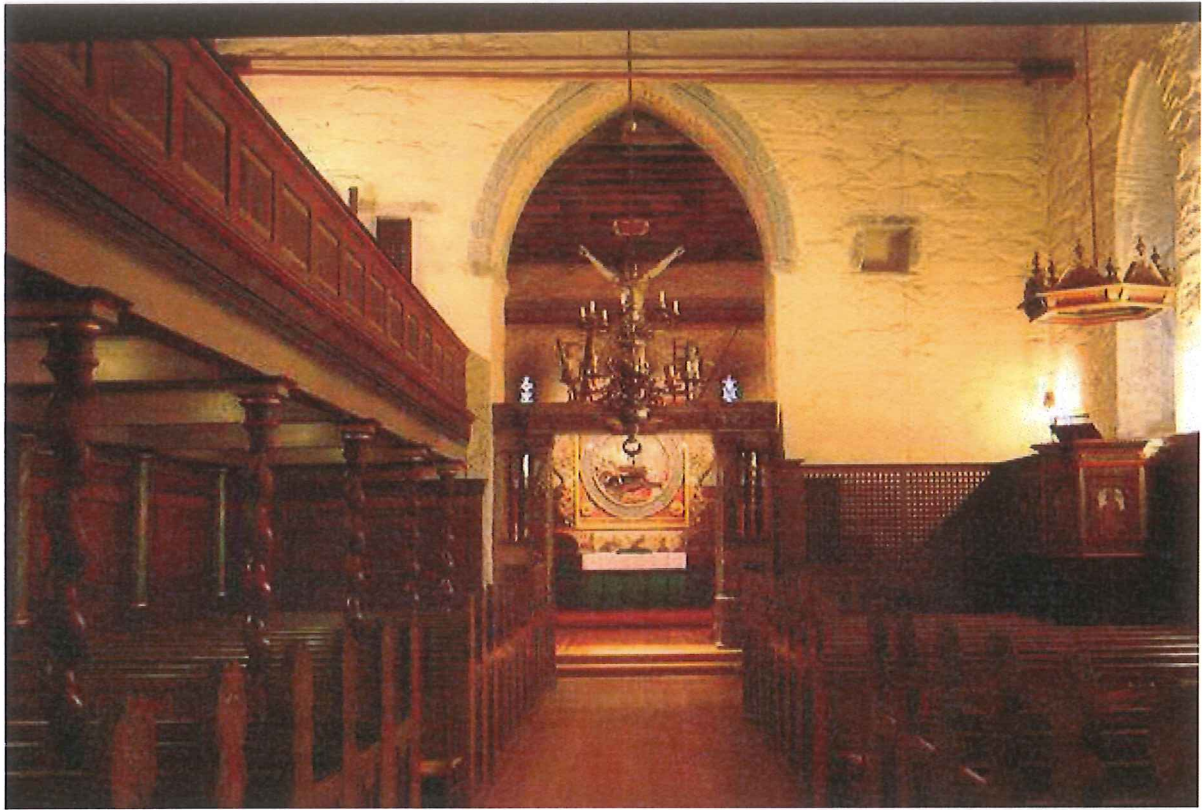
Byggeår	Siste halvdel av 1200-tallet
Viet til	St. Mikael
Arkitektur	
Teknikk	Mur
Byggemateriale	Stein han vært overkalket, tretak
Mål	Hel lengde 40,5 m, skip 21,5 m, bredde 13,5 m
Tårn	Over skipet
Portal	Vestportal sideportaler
Kor	10 x 10,5 m
Skip	Enskipet
Kirkerommet	
Prekestol	Renessanse
Døpefont	En hvitmalt dåpsengel i tre i legemsstørrelse som senkes ned fra taket holder dåpsfatet. Fra København ca. 1820
Alter	Altartavle bygget rundt et sengotisk alterskap. Motivet er en synlig korsfestelsesscene. Bak finnes rester av Marias himmelkroning. Fotstykket, Jesus i Getsemane, stammer fra 1200- og 1600-tallet
Plasser	550
Diverse	På korskillet henger et krusifiks fra sent 1600-tall

1986

Stor reparasjon av kirkerommet innvendig etter vannlekkasje fra et sprinkleranlegg.

Alle kirkebenker og gulv måtte demonteres for å få tørket ut materialene og kirkerommet.

Remontering av alt. Innfelling av benker i søyler.



Håndverksbrev

(utferdiget etter håndverkslovens § 7 ~~7~~ ^{andre} ledd).
XXX

S V E I N U N G R I B E R

5700 Voss

.....
navn

.....
adresse

som er født 5.8.1956
.....

og som har godtgjort å fylle håndverkslovens krav, meddeles håndverksbrev i

Tømrarfaget

.....
fagets navn

Voss

i

.....
registreringskommune

Håndverksbrevet trer i kraft straks.

Voss den 9. desember 1981

.....
sted og dato

Gebyr iflg. sportelloven

120,-
kr. er betalt.

.....
myndighet som utsteder håndverksbrevet

J. G. Skjerveid
.....
underskrift





Vossestrand Sogelag

Heim Nyhende Gamle foto Bøker Sogeturar Slektsgransking Om Sogelaget Gjesteb

Styrk Larsson Hirth 1866-1953.

Styrk vart fødd 17. september 1866 på Vella Hyrt. Faren, Lars Andersson Hirth (1833-1917), var agronom.

Mora, Ingrid Styrksdotter Fjose (1839-1923), var frå Fjose på Voss.

Styrk gifte seg i 1902 med Marta Styrkårsdotter Helgeland (1877-1966). Dei busette seg på Mørkve og fekk 9 born: Lars 1904-1989, Styrkå 1906-1995, Inger 1907-1996, Ola 1909-1922, Anders 1910-1995, Odd 1912-1998, Maria 1913-1913, Marta 1915- , Sjur 1917- .

Alt som smågut i 7-8 års alderen tok han til å skjera ut husdyr i tre, og då han var 14 år skar han ut fleire byster, mellom anna ei byste av Nikolai Wergeland.

I 1883-1884 var han på Lars Kinsarvik sin treskjerarskule i Hardanger, her knytte han venskap til Magnus Dagestad. Etter det reiste han til Bergen der han fekk arbeid med dekorering av nybygg, restaurering av kyrkjer og andre historiske bygniger.

I 1880-åra fekk Styrk Hirth i oppgåve av arkitekt Blix å rekonstruera manglande felt på den utskorne portalen til Hopperstad stavkyrkje i Vik. Då dette oppdraget var ferdig reiste han attende til Bergen. Der arbeidde han saman med venen Erlend Sundsvoll med pynting av hus, laga gallionsfigurar på skip og elles ymse dekorasjonsarbeid, mellom anna treskurd på benker, alterring og preikestol i Korskyrkja.

Medan Styrk arbeidde i Bergen, dreiv han også med treskjerararbeid i ledige stunder og på kveldstid. I den tida hadde han fleire arbeid på utstillingar som han fekk premie for.

På husflidsutstillinga i Kristiania 1890 fekk han Norsk Husflids Venners sølvmedalje for eit utskore drikkehorn. I 1900 fekk han bronsemedalje frå Exposition Universelle i Paris for eit skåp der han hadde utført treskjeringa.

På verdsutstillinga i Chicago i 1904 fekk han premie for eit drikkehorn som vart innkjøpt av eit museum i Chicago. Han fekk premiar og utmerking på i alt fire verdsutstillingar.

I 1916 fekk han Den Norske Husflidsforenings diplom for godt arbeid i 25 år. Han fekk også sylvmedalje frå

Det Kongelige Selskap for Norges vel. I 1952 vart han heiderslagsmann i Voss Kunstlag.

I 1904 kjøpte han eit bruk på Mørkve og dreiv som gardbrukar. Då gjekk heile dagen med til gardsarbeid, men om kvelden sat han under lampa og skar. Mykje av det han laga vart selt til turistar men også til folk i bygda.

Av slike ting kan ein nemna dei vakre små brosjene som han laga i plumme- og epletre.

I 1919 skar han døypefronten i Vinjekyrkja ut av ein furukubb frå Hauge. Målinga av ornamentikken vart seinare gjort av Helena Dagestad. På same vis laga dei talarstol og ein utskoren trevegg, som tener som sceneteppa, i ungdomshuset i Myrkalden.

Ein må og ta med ølkruset som han laga med utskjering av ridande vossabrudlaup.

Styrk Hirth døyde 22. januar 1953, 86 år gamal.

Son til Styrk Hirth, **Styrkå Hirth 1906-1995**, var også ein allsidig kunstnar og handverkar med stilkjenle og tradisjonskunnskap innan ornamentalskurd, biletskjering og rosemåling. Han var lenge lærar i teikning og forming ved Voss yrkesskule.

Kilder:

Gamalt frå Voss, hefte XV 1983: Ole Didrik Lærum "Treskjeraren Styrk Hirth 1866-1953".

Ålmenn soge for Voss band II: Johannes Gjerdåker "Biletkunst i nyare tid".

Ættebok for Vossestrand II: Mørkve 162 og 222.

Sveinung P.O.

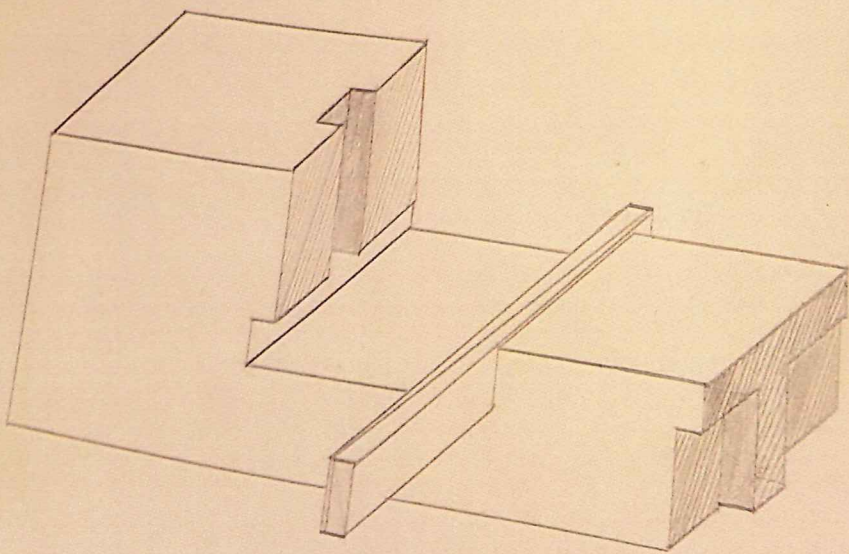
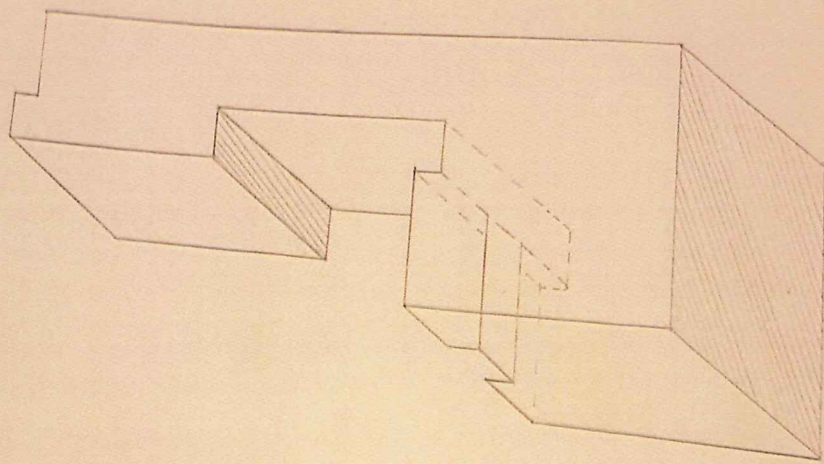
Voss Hæsshule



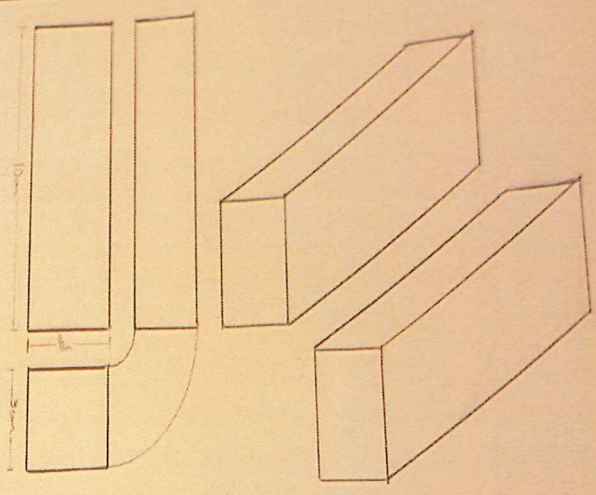
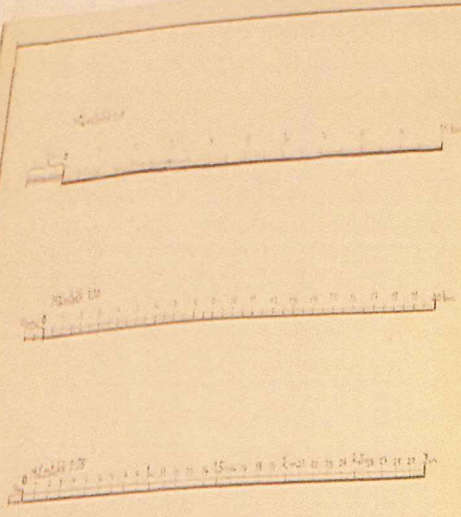
ARKES-
TEGNAVIG

Skuleåret

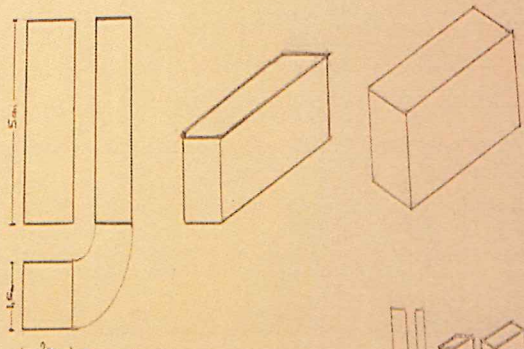
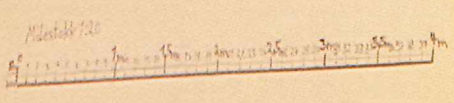
1972-73



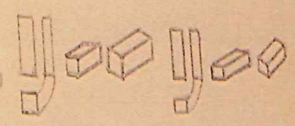
Vorderansicht	
Von Vorne	
Früher	20.11.20
Gezeichnet	11-



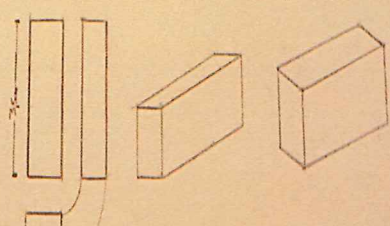
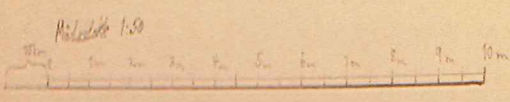
Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:5



Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:10

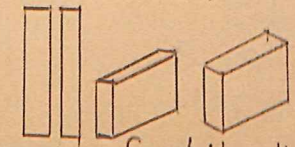
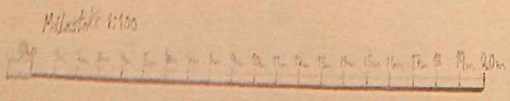


Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:40 Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:30



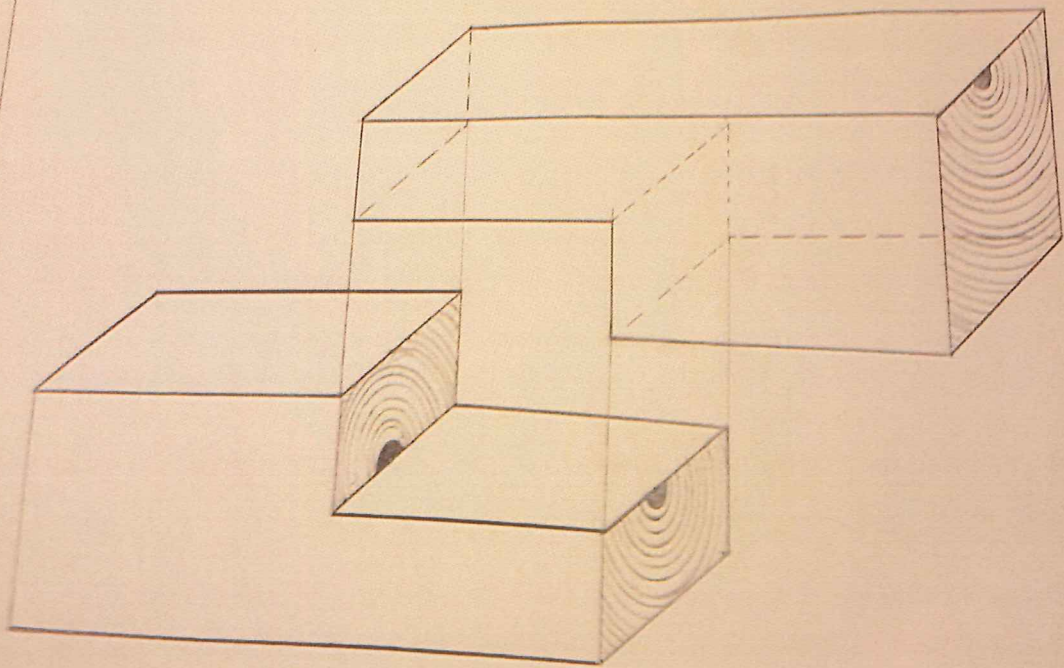
Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:15

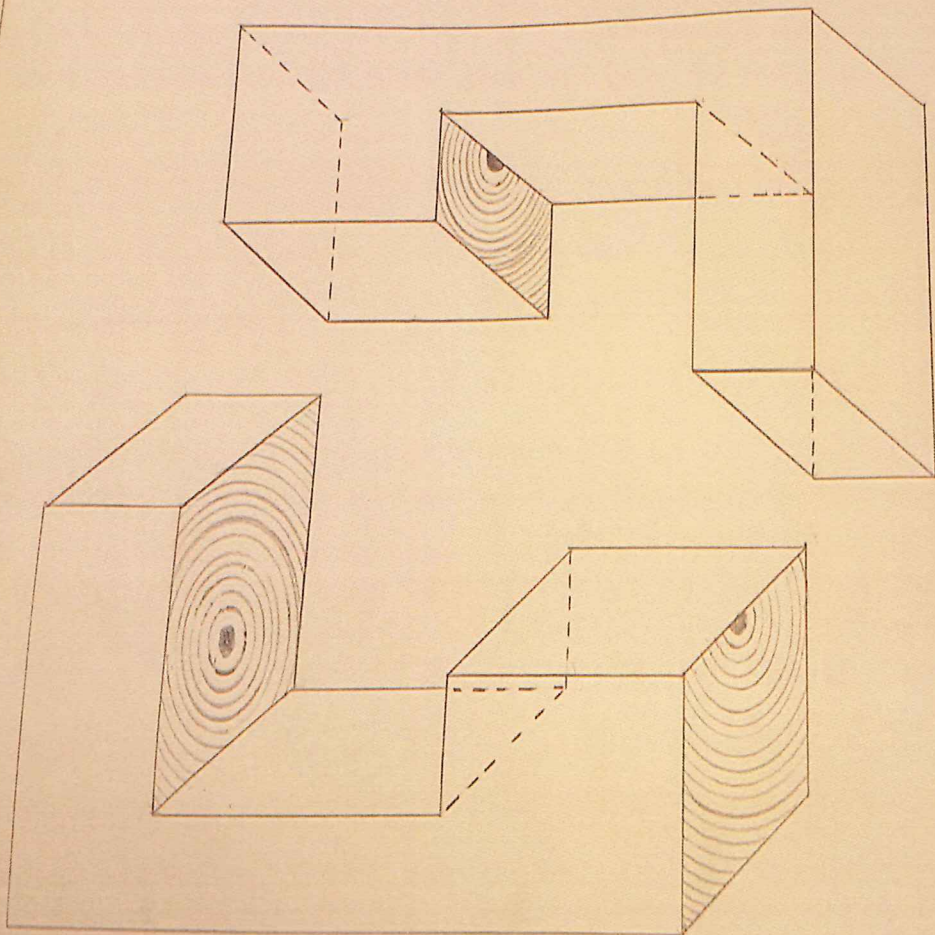
Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:100



Geometrisk og skråprosjeksjon målestokk 1:20

Yrkeslar m. laustan-ferðum	Máttur
Voss YRKESSKULE	Stað
Málestakker.	Stærð
Sveinung. Piber.	



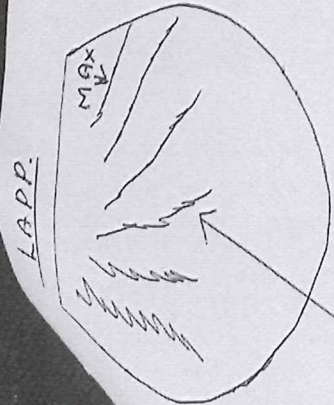


Vierkant im Längsprofil	4/10 - 72
Voss Vierkant	Maschinen 4-18
Reif holzblatt	Legung 3

Sveinung Riber.

Format A-2.

LAPP.

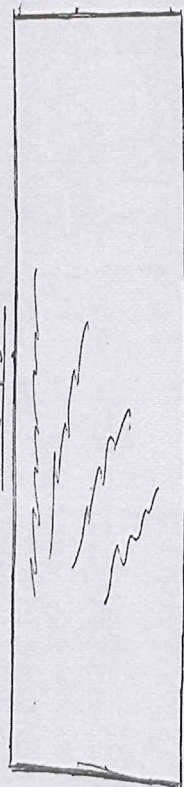


STRUKTUR
I STEIN.
"LANGSTEIN"

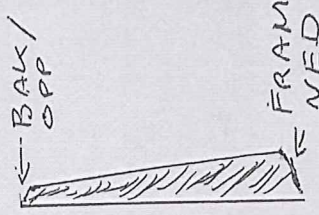


FRAM
NED

RIEMS

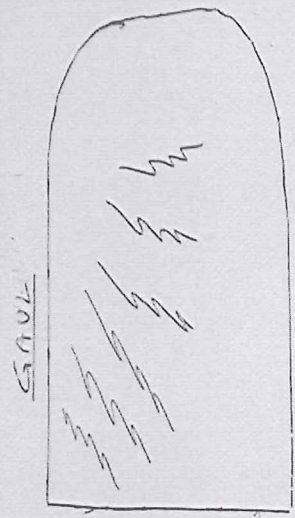
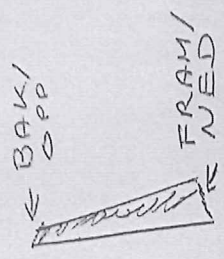


REKTANGULÆR

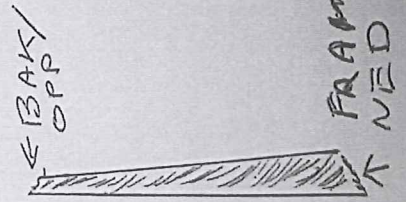
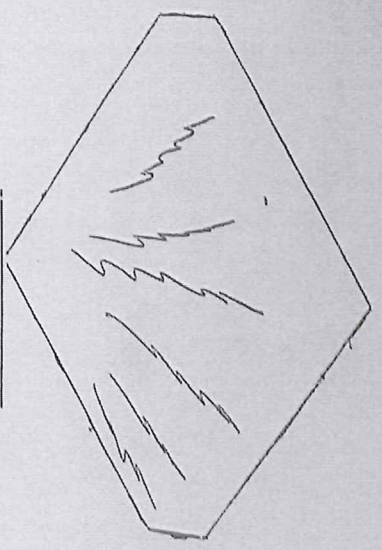


FRAM
NED

STRUKTUR
I SKIFER

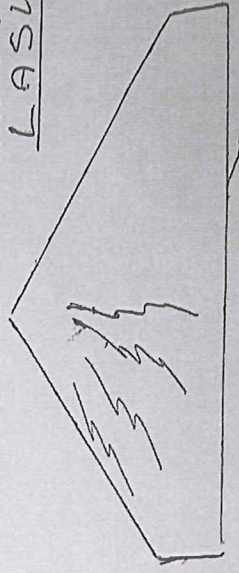


ROTE

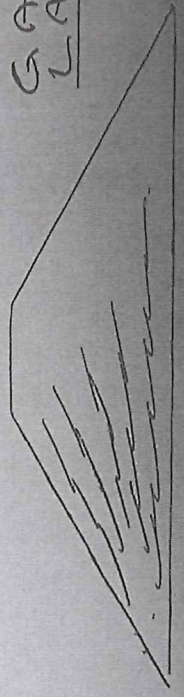


FRAM
NED

RENNIE
LASK



GAUL
LASK

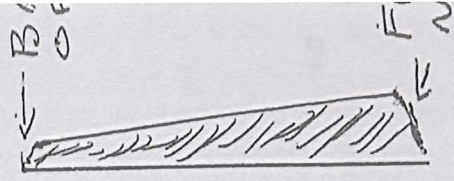
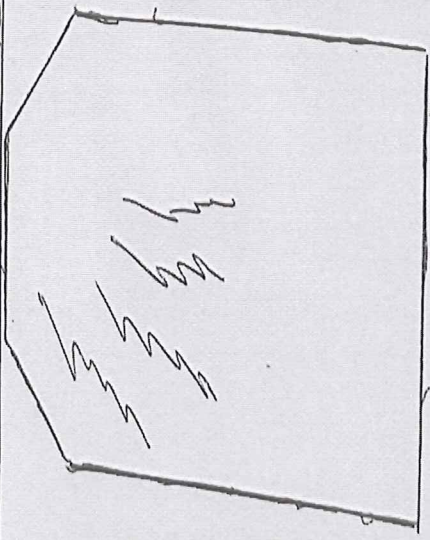


← FRAM
VED

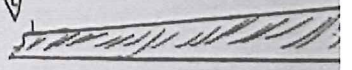
RIEMS



REKTANGULER

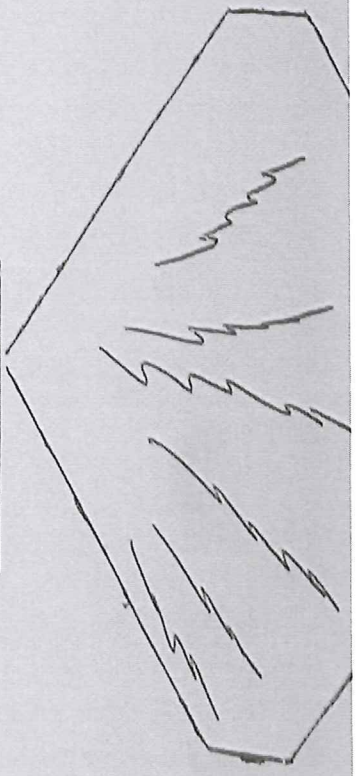


← BAK/
OPP



STRUKTUR
I
STEIN.
"LANGSTEIN"

ROTE



HAKK AUSTANDAR

LAPP

12/18 - 7 3/4 - 20,3 cm

10/16 - 6 3/4 - 17,7 cm

8/14 - 5 3/4 - 15,7 cm

7/13 - 5 1/4 - 13,8 cm

6/12 - 4 3/4 - 12,5 cm

Rekt.

12/18 - 7 3/4 - 20,3 cm

10/20 - 8 3/4 - 22,9 cm

10/18 - 7 3/4 - 20,3 cm

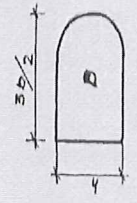
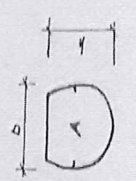
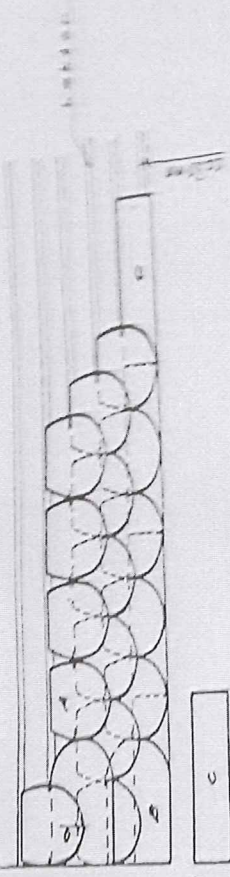
10/16 - 6 3/4 - 17,7 cm

8/16 - ~~8~~ 3/4 - 17,7 cm

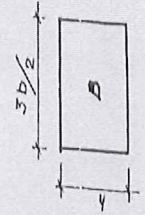
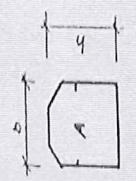
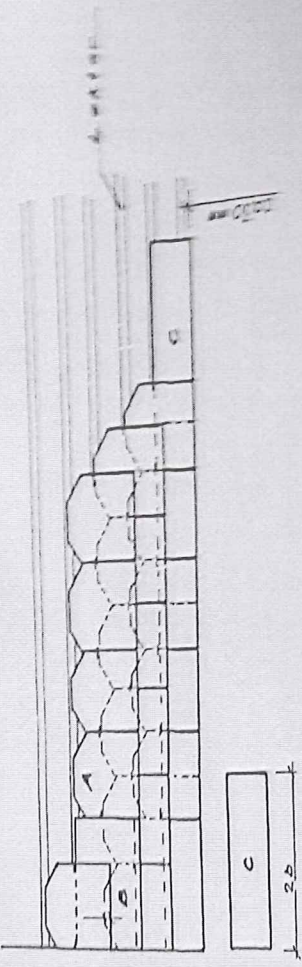
8/14 - 5 3/4 - 15,1 cm

FRÅ BAKRE KANT TIL HAKK.

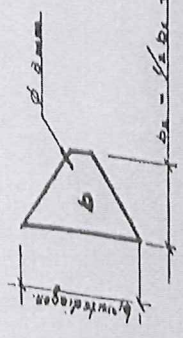
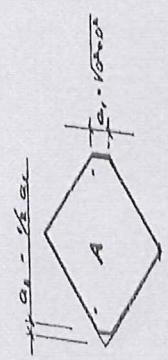
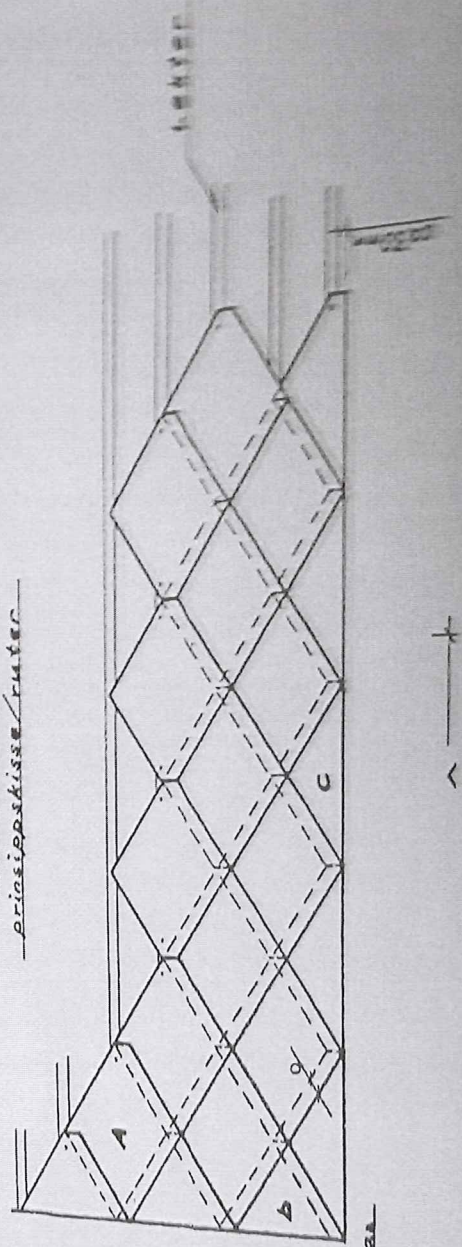
Kassakiefer
prinsipstische Wandstein



Kassakiefer
prinsipstische realstein



Kassakiefer
prinsipstische ruter



Råd og veiledning ved bruk av vossaskifer som taktekkingsmatt.

Ved utforming, kvalitet og detaljer av undertak syner vi til: NBI A 544, 102 «Tekking med skifer».

Vidare syner vi til: NS 3001 «Takvinklar», NS 3420 «Rettleiende tekstlar for bygg sniegg».

Materialar:

Skifermaterialar, som skal nyttast til taktekkjing må vera av kvalitetsklasse L eller H. Skifer med høgt innhald av kalk eller jernoksyd, kan dette føra til misfarging og/eller forvitring. Metallisk klang i skiferen ved lette slag tydar på liten skirfingheit (stor tetheit) i matt. Avhengig av type og storleik varierer taksteinen i tjukkuleik. Før ein tek til med sjølve tekkjinga bør taksteinen alltid sorteras i 3 tjukkuleikar dersom dette ikkje er gjort av leverandøren. (Vossaskiferen er alltid sortert, undantakte ruter og samfengd kvalitet).

Start alltid med den tjukkaste steinen ved rennekanten gå vidare over til medel og til slutt tynn nærast mønet, dette for å få eit jamnt og fint tak og vidare oppnå den beste styrkefordelinga.

Vi syner til fig. 1-3 som syner dei ymse typane takskifer.

A = hovudform, B = gavlstein og C = remser.

Undertak : (Jfr. NS 3001 og 3420)

Utføring :

Berande undertak har til føremål å fordela taklasta på sperrene. Vidare skal dette halda taket tett i byggeperioden. Til slutt skal det leia vekk fuktigheit frå kondens og event. skade/lekkasjar.

Som undertak kan nyttast rupanel, fuktbst. sponplater eller kryssfiner. Dimensjonar er oppgjevne i NS og er avhengig av sperreavst., takvinkel og snølast. Oppå undertaket legg ein underlagspapp. Er takvinkelen liten må ein stilla større krav til underlagspappens kvalitet. Stiftrendene med omlegg bør vera skjult av rektene, og omlegget limt.

Rekking :

Rektene er vanlegvis 12 x 26 mm (1/2" x 1"). Avstanden mellom dei underliggende rektene bør ikkje overstiga ein 1/2 senteravstand mellom sperrene.

Lekting :

Etter at underlagspappen og rektene er lagt skal dei horisontale lektene spikrast på rektene med varmforsinka stift. Det er desse som skal gje feste for skiferen og samtidig gje lufting mellom skifer og undertak. Dette vil hindra snøsmelting og ising i takfot og renne, og gir drenering av kondens og event. lekkasjar. Både dei horisontale lektene som dei vertikale rektene, skal ha 1/1 kant ned mot underta-

Taktekkjing med «Vossaskifer»

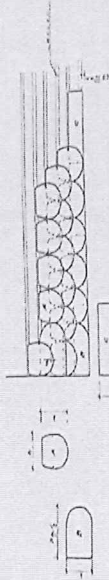


Fig. 1.

Prinsippsskisse - Leppstein.

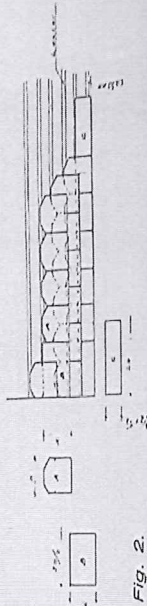


Fig. 2.

Prinsippsskisse - Rektangelstein.

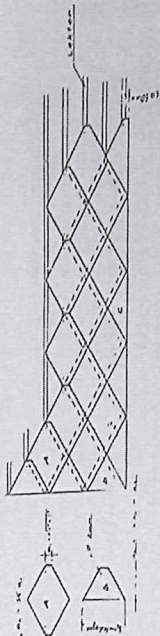


Fig. 3.

Prinsippsskisse - Fasett/ruter.

I områder med stor snøbelastning og vanleg tjukkuleik på skiferen, bør lektene vera 26 x 52 mm (1" x 2"), lagt med største sida mot rekta. Første/andre lekte skal leggjast i kant med loddbordet. For å oppnå same vinkel på første skift/rast som på resten av taket må alltid den første lekta vera ei skiferfjukk høgje enn dei øvrige. (Her passar det vanlegvis å leggja ei rekt saman med lekta).

Ved taktekkjing med dei største rutetypane og stor snøbelastning vil me tilrå at det vert nytta 26 x 78 mm. (1" x 3") lekter. (event. 1 1/2" x 3").

Avstanden mellom lektene er avhengig av skifertype/dimensjon og omleggets mål. (Sjå vedl. tabell).

Lekteavstanden L er avstanden frå skiferens nedre ende til spikarhakk minus omlegg. Omlegget bør ikkje vera mindre enn 57-78 mm. (2" for lapp, rekt, og ruter opp til 15", og 3" for ruter større enn 15"). Dette er teoretiske mål difor må ein alltid måla taketa lengde og høgde og kontrollera at desse måla går opp og event. justera om nødvendig. På eit vanleg hustak skulle ein slik justering ikkje utgjera meir enn



VOSS SKIFERBRUD A.S.

Tlf. 03/51 51 54

Grunnlagt 1895

Råd og veiledning ved takteking med Vossa-skifer Storleik - Tjukkuleik - Antall - Vekter m.m.

Storleik i formater	Mål i cm	Tjukk i mm G.L.	Antall pr m ²	Vekt pr stk	Vekt pr m ²	Remser	Overflateareal	Lektemål i bokstaver	Storleik i bokstaver
Lephefler:									
12x16" Tunns	31 x 47	7 - 9	15,2	2,50	38	10,24"	18/18"	Andre lekta 7" - 9"	10 1/4"
" Medel	31 x 47	10-12	"	2,95	43	"	"	"	"
" Tjukk	31 x 47	13-16	"	3,50	53	"	"	"	"
10x18" Tunns	26 x 47	7 - 9	18,4	2,4	44	10,20"	15/18"	Andre lekta 7" - 9"	10 1/4"
" Medel	26 x 47	10-12	"	2,75	50	9,20"	15/18"	"	"
" Tjukk	26 x 47	13-15	"	3,1	61	"	"	"	"
10x16" Tunns	26 x 42	7 - 9	20,7	2,05	41	8/16"	12/14"	Andre lekta 5" - 7"	8 1/4"
" Medel	26 x 42	10-12	"	2,50	52	"	"	"	"
" Tjukk	26 x 42	13-15	"	3,0	63	"	"	"	"
8x14" Tunns	21 x 37	6 - 8	30,5	1,00	39	7/12"	10,5/13"	Andre lekta 4,5" - 5,5"	7 3/4"
" Medel	21 x 37	9-10	"	1,28	51	"	"	"	"
" Tjukk	21 x 37	11-15	"	1,66	61	"	"	"	"
7x19" Sortert	18 x 34	2-tjukk	38,0	1,00	38	6/12"	9/12"	Andre lekta 4,5" - 5,5"	7 3/4"
6x12" Usortert	16 x 31		48,3	0,83	40	"	"	"	"
Samfengd:									
12x16"	31 x 47		15,2	4,00	61	10,24"	18/18"	Andre lekta 7" - 9"	10 1/4"
10x16"	26 x 47		20,7	2,50	52	9,20"	15/18"	"	"
8x14"	21 x 37		30,5	1,66	51	7/12"	10,5/13"	"	"
7x19"	18 x 34		38,0	1,25	47	"	"	"	"
Rektangulær:									
10x24"	31 x 47	7-11	15,2	2,63	40	10,24"	18/18"	Andre lekta 7" - 9"	10 1/4"
12x18"	26 x 52	7-11	16,3	2,63	43	11/20"	15/18"	"	"
10x20"	26 x 42	7-11	18,4	2,50	46	10,20"	15/18"	"	"
10x16"	26 x 42	7-11	20,7	2,00	41	9/20"	12/16"	"	"
8x16"	21 x 42	5-9	26,2	1,51	42	8/16"	12/16"	"	"
8x16"	21 x 42	5-9	30,5	1,33	41	8/16"	12/14"	"	"
6x12"	16 x 31	5-9	48,3	0,90	43	6/12"	9/12"	"	"
Remser:									
10x24"	26 x 63			4,76	1,6	Antall	Kjøl	Rektene skal tegulast 1 på hver sparr og ett mellom	
9x20"	21 x 52			3,00	2,0	renne	3,2 (3,45)		
8x16"	18 x 42			2,00	2,5		4,0 (4,25)		
7x16"	16 x 37			1,20	3,2		5,0 (5,50)		
6x12"	16 x 31			1,20	3,2		5,6 (6,35)		
11x20"	29 x 52			4,20	2,0		6,4 (7,20)		
10x20"	26 x 52			3,80	2,0		4,0 (4,25)		
9x16"	24 x 42			2,10	2,5		5,0 (5,50)		
Gavelstein:									
18x18"	47 x 47			6,66	2,50	Antall	pr. l/m	Lektemål må alltid måles fra avro til avro kant på leik.	
15x16"	39 x 42			3,30	3,00				
12x14"	31 x 37			2,00	3,40				
10,5x13"	27 x 34			2,00	3,50				
9x12"	23 x 31			2,00	4,00				
Rettkant:									
18x18"	47 x 47			6,66	2,50	Antall	pr. l/m	Ruteteiking - diagonalt	
15x20"	39 x 52			6,70	2,10				
15x16"	39 x 47			3,60	2,50				
15x16"	39 x 42			3,30	3,00				
12x16"	31 x 42			2,50	3,00				
12x14"	31 x 37			2,00	3,40				
RUTER:									
24 x 24"	63 x 63	12 - 20	3,4	15,10	51	Renne og Gavllaskar	Antall pr. l/m	Ruteteiking - rektangulært	
21 x 21"	59 x 59	11 - 19	4,5	11,40	51	24/24"	Rekke	Avstanden mellom del 2	
18 x 16"	47 x 47	10 - 18	6,5	7,80	51	21/21"	Gavl	Første lekta skal vera 2,5 cm større enn del avro	
16 x 16"	42 x 42	9 - 17	8,70	5,70	50	16/16"	Antall	Avstanden mellom del 2 er mindre enn del avro	

Festing av skifer.

Skiferen vert festa med skiferstift i dei ferdigsaga hakka på lapp og rekt.stein og ferdigbora hola i rutene. Det skal nyttast 2 stiftar i kvar helle. Dimensjonen på skiferstiften må tilpassast etter rekte, lekta og skiferfjukk, slik at ein unngår hol i underlagspeppen. Skiferstiften skal vera varmforsinka og er å få i fleire standard dimensjonar.

Dome på utrekning av stiftslengd :

S = skiferfjukkcleik

L = lektfjukkcleik

R = rektfjukkcleik

Maks. stiftslengd = $S + m$

$S + m = (S \times 2) + L + R$

MERK : Stiften må alltid vera nokre mm. kortare enn det teoretiske $S + m$.

Ein startar med å leggja skiferremser/laskar langs rennekanten. Desse skal liggja ca. 30 mm. utanfor nedre lekta, difor er avstanden imellom første og andre lekta ca. 26 mm (1") mindre enn imellom dei øvrige. (For vanleg rutetekking er avstanden imellom første og andre lekta, 26 mm større). (Sjå tabel). Lengda på remsene er 2 x breidda på lapp og rekt.stein. Høgda er 1/2 steinhøgde + omlagg. (Sjå fig. 1 og 2).

Gavisteinen skal leggjast ut på gavjen i annankvar rast. Vannbord er ikkje turvande då skiferkanten på det ferdige taket skal gå nokre cm. utanfor vindski og danna ein rett fin kant. (Dette må justerast til i første rasta).

Gavistein er 1/2 x breidda på lapp og rekt.stein, medan høgda er lik. (Sjå fig. 1 og 2).

Renne/mønelasken for rutestein har same diagonalbreidd som ruta, og høgda er 1/2 diagonal (spiss til spiss) + 1/2 omlagg.

Gavflasken har same diagonalhøgde som rutestein, (spiss til spiss) medan breidda er det 1/2 av den kortaste diagonalen. (Over dei avkutta hjørner). (Sjå fig. 3).

Kjøle :

Til kjøle nyttar ein renner/laskar av same type som dei ein byrjar med langs rennekanten. Det er ein grunnregel at den overliggjande renner/lasken ber ikkje på den sida av mønet som venter ned den neste verharde sida.

Det bør vidare passast på at den underliggjande renner/lasken ikkje ein tarke over kanten på mønet slik at den overliggjande ligg på kanten av mønet og gir den beste teltunga samtidig som fullstendig som måtte koma inn under renner/lasker-kjølelekket ber ta nna fritt på undersida av overliggjande renner/lask og med på underliggjande skifer.

Då det på renner/lasker-kjølelekket er einaste staden på taket skiferstiften vert byrleg må det her nyttast pakning som ein enten kan kjøpa ferdig. Eller ein kan, som frå gamalt av, nytta ein blystrimmel som ein på eine halvdel slår stiften gjennom og brettar til slutt den andre halvdelen over den nedlegne stiften.

Vossaskiferen vert alltid levert med saga hakk i lapp og rekt.stein, og 8 mm. hol i rutestein, der som anna ikkje er avtala.

Frå gamalt av vart det nytta øka til å slå hakk med, ved å halda steinen vertikalt på eit støtt underlag. I dag vert ofte vinkelalpar nytta. (Ved bruk av sistnemnde bør det nyttast vernembriller og vagn for å binda støvet).

Som eit 3. alternativ kan ein slå hol med ein dor.

(Dette krev ein del trening). Som motbehold kan det eks.vis nyttast kanten av ein økeshammer. Enkelte legg heilla mot læret og slår hol på den måten. For uerfarne er den sikraste måten å nytta boremaskin med slagrefekt og apeslaibor.

Til alle typar/atorleikar leverar me ferdig tilkanta renner/fotstein og gavistein til lapp og rekt.stein, og renne- og gavflaskar til ruteheller. Desse vert ikkje løv, med hol då ein her ber stå fritt med hensyn til justering.

Me syner til NBI A544.102, når det gjeld avslutning mot piper og kanalar.

